

→ Речне обале

Петрограда, Берлина, Лиона, Севиље и Валенсије из личног угла

→ Вода је предуслов живота на Земљи, истовремено и саставни део сваке биљне и животињске јединке, па и човека. Свесни зависности од воде, људи су своје прве стационарне заједнице стварали поред река, истовремено и користећи их али и плашећи их се. И у данашње време, већина старих али и релативно нових насеља се простире око водених површина река, језера, мора и океана.

У људској је природи исконска веза са водом: бебе се припремају за долазак на овај свет заштићене и уљуљкане у њој, тек рођена и сасвим мала деца у њој уживају, чак и пливају без суза и протеста или пресрећна гацају по барицама. Све док одрастањем не стекну искуства којим стварају дефинитиван лични однос према воденим површинама: неки користе сваку прилику да се нађу у њеној близини, неки је се плаше, неки су индиферентни.

Тако је и са насељима: нека су „побегла“ од воде, друга су настала на самим обалама, упорно се носила са ђудима воде, опстала и развијала се. Нека су се формирала на сигурном одстојању, да би се временом бојажљиво приближавала, све до данашњих дана пажљиво испитујући прави начин силаска на њене обале. Има и оних која су воду посматрала са висова околних брда, никада не приближавајући јој се.

Градови који се налазе на обалама, свесни чињенице да ту своју предност нису максимално искористили, на преласку из старог у нови миленијум су дефинисали задатак и интензивирали акције које су усмерене на уређење и изградњу обала и различите начине коришћења водених површина. Све у циљу доступности својим грађанима, одмарању и уживању око ње и у њој, једном од значајних климатских, еколошких, здравствених, визуелних, рекреативних и многих других елемената савременог града.

Ево неких примера и личних утисака из градова лоцираних на рекама, од севера до југа Европе, које сам приватно или службено обишла у последњих неколико година, и чији различити начин уређења и коришћења приобаља, али и заједничке елементе и Београд може имати у виду када разматра начин решавања обала својих река.

Петроград

St.Peterburg, Лењинград - свеједно како га зове, и његови грађани и данас користе различите називе овог града насталог пре само 300 година на мочварном земљишту делте реке Неве.

Изградња Петрограда је започета 1703. године и јединствен је и фасцинантан грађевински подухват у свету. За само 10 година је постао престоница Петра Великог који је, инспирисан Амстердамом, решио да створи град који ће, поред тога што ће представљати најсевернију руску луку и везу са Балтиком и светом, бити и град који ће се надметати богатством и лепотом са тада најлепшим европским престоницама. И у томе је успео. Петроград је заиста пример градова на реци (и неколико канала) који зауставља дах и који вас стално мами да га посматрате и уживате у њему, који пружа прелепе слике на уређене обале, мостове, грађевине, луку.

После само 20 година од почетка градње, у Петрограду је живело 40.000 становника, а на почетку 21.века то је други град по значају и величини у Русији са својих скоро 5 милиона грађана, који се простире на преко 40 острва.

Најстарији делови града данас представљају његов најужи центар. Прва градња је започета на острву на северној обали Неве где је изграђена „Петроградскаја“ - тврђава Св.Петра и Павла са централним објектом истоимене цркве у којој су сахрањени сви руски цареви до последњих Романова. У близини тврђаве укотвљено је неколико историјских бродова од којих највећу пажњу

изазива крстарица Аурора са које је започета револуција 1917. године.

Даље ширење Петрограда одвијало се на јужној обали Неве где су се формирале три централне градске четврти између три канала. Ту се на самим обалама налазе летњи и зимски (Ермитаж) царски дворци, дворски паркови, значајне историјске грађевине (Адмиралитет, Строганов палата, Јусупова палата...), јавни објекти (Национални музеј, Пушкинов музеј, Марински позориште, конзерваториј Римски-Корсаков...), споменици (Петру Великом, Лењину...), цркве (Св. Исака, Спасења, Св.Николе...), улице, скверови и тргови (Невски проспект, Трг уметности, Трг Петра Великог, Сенаја плошад...), хотели, ресторани, кафеи, трговине (Гостини двор...) и др.

Трећом историјском целином, насталој на острву Василевски са својом морнаричком историјом и школским институцијама, на размеђи Мале и Велике Неве, доминирају 32м високи Рострал светионици, један од заштитних симбола Петрограда. Фигуре у подножју светионика симболизују четири велике руске реке: Неву, Волгу, Дњепар и Волков.

Свакако најзначајнији комплекс грађевина на обали Неве чине објекти Зимског дворца изграђени у другој половини 18.века. Наменски саграђен за царицу Елизабету по пројекту Bartolomeo Rastelliја, Зимски дворца је дограђен у време Катерине Велике са објектом Малог Ермитажа, нешто касније и Великог Ермитажа и напоскон Новог Ермитажа због убрзаног нарастања уметничке збирке коју је ова, у светским размерама велика владарка основала.

Данас овај комплекс представља један од највећих и најзначајнијих светских музеја са око 2.9 милиона експоната за које би вам требале године када бисте желели све да их погледате.

Мостови преко реке Неве, као и преко седам водених путева-канала изграђених на њеној делти, представљају још један од симбола Петрограда. Нева која истиче из Ладога Језера, дуга 74км, своју пуну снагу и моћ исказује при свом ушћу у Фински залив и Балтик. Сурова клима овог дела Европе, са изузетно хладним и снежним зимама, леи реку Неву минимум четири месеца годишње када је затворена за пловидбу.

Када је пловна, свих њених шест мостова, па и мостови Троцки (582м) и Александар Невски дужине 900м, се отварају да пропусте бродове који долазе или одлазе пут Волге. Отварање и затварање ових мостова мами у ране јутарње сате и локално становништво и туристе да се диве изузетном конструктивном подухвату, елеганцији и лепоти мостова, као и посебном призору реке Неве у јутарњем светлу и измаглици.

Од више десетина мостова који везују обале канала, посебно су декоративни њих десетак: Црвени мост, Мост певача, Мост лавова, Позоришни мост...

Иако је Петроград грађен у и на води, пажљиво и упорно, са системом канала, неколико великих поплава (последња 1955.г.) је начинило знатне штете граду, па је 1989 започета изградња бране којом се регулишу осцилације нивоа реке Неве и канала. То сигурно не умањује њихову улогу воденог огледала града и осећај присуства моћне реке, који посебно осетите возећи се метроом испод њеног корита и излазећи из њега ескалаторима којима не можете истовремено да сагледате почетак и крај.

Снажан утисак да је Петроград заиста град на реци стварају грађевине на самој обали или у њеној непосредној близини, улице пуне возила које су често наслоњене на саме обале, вертикалне обалоутврде, привлачност и моћ реке Неве и канала којима стално плове чамци, туристички, мали и велики бродови, мноштво туриста које срећете на сваком месту... Ипак констатујете одсуство стамбених, комерцијалних и угоститељских објеката на обалама и релативно мало простора дуж обала намењених самим становницима – шетњи, рекреацији, забави...

Таква места су лоцирана пре свега око тврђаве на северној обали Неве, где на малој плажи испред тврђаве приметите велики број људи који се сунча, шета или чита, као и у великом Александровом парку где се налази ЗОО врт, забавни парк и низ угоститељских садржаја. На јужној обали центар окупљања младих је препознатљив на тргу код Казанске цркве, на раскршћу Невског проспекта и канала Грибедова, где мноштво њих седи на трави, слуша музику, разговара и где се под отвореним небом организују јавне манифестације.

Берлин

Стара и нова престоница Немачке, Берлин је град сведок прављења њене историје: формирања Бранденбуршке области, владавине Фридриха Великог, уједињења Немачке у време Цара Вилхелма 1871.године, успона и пада Хитлерове државе, поделе Немачке и самог града,

до поновног уједињења и проглашења обновљене престонице.

Вишедеценијска подела Немачке после другог светског рата је симболизована Зидом који је у Берлину био делом постављен и дуж реке Spree која је била сведок многих покушаја пребега из Источне у Западну Немачку и која је узела многе животе. И поред свега што је обележило то доба, као и напора да се у последњих двадесетак година то превазиђе, и данас се виде и осећају разлике, не само у урбанизму и архитектури два дела града, већ и у начину живота, већој опуштености која влада у источном делу, па чак можете чути и жал појединаца за социјалистичким добом.

Берлин је данас политичка и културна престоница Немачке са низом државних и управних здања, објектима политичких партија, музејима, позориштима, Филхармонијом. Град који је скоро потпуно уништен у другом светском рату, обновљан је и поново изграђен за само неколико деценија, осим простора око Зида ширине и по више стотина метара. Овај простор, нарочито у центру Берлина, по поновном уједињењу постаје велико градилиште, до скоро највеће у Европи и још увек се граде читаве четврти али и појединачни објекти.

Све оно што је у вишевековној престоници оставило траг, али и нове четврти и објекти; јавни, пословни, стамбени, железничка и метро станице, паркови, тргови... којима су печат дала највећа имена архитектуре данашњице (Sir Norman Foster, Sie Richard Rogers, Helmut Jahn, Frank Gehry, Jean Nouvel, Renzo Piano, Aldo Rossi, Daniel Libeskind, Axel Schultes, Hans Hollein, Rem Koolhaas, Ieoh Ming Pei, Peter Eisenman, Josef Paul Kleihues, Hans Kollhoff, Zaha Hadid i mnogi drugi) чини Берлин трећим туристичким центром Европе после Лондона и Париза.

Две реке су везане за овај град: већ поменута Spree која протиче кроз само срце града и река Havel која се налази на ободу Берлина. Осцилација нивоа реке Spree је успешно регулисана системом градских канала (изграђени у првој половини 20.века). Ово се нарочито примећује код новог Парламента у самом центру где је водено огледало реке на мање од 30-так сантиметара од коте шеталишта и самих грађевина.

Веома кривудава и релативно уска (50-100м) река Spree и систем канала дају веома развијене обале преко којих, кажу, постоји више мостова него у Венецији. Један од најлепших и најзначајнијих је Шинкелов мост који повезује главну Улицу липа (Unter den Linden) и Острво музеја.

Поред мостова, ову реку карактерише низ јавних историјских али и савремених објеката изграђених на њеним обалама: Reichstag са чувеном новом куполом, нови објекти Парламента и Владе, Министарства спољних послова, острво Музеја са Pergamonopom и Националном галеријом, музеји Савремене уметности, Технологије, Историјски музеј, централна железничка и метро станица, метро станица Fridrihstrase, Председничка палата у парку Tiergarten, многе цркве, Берлинска катедра, објекти политичких партија...

Приобиласку Берлина незаобилазна је деведесетоминутна пловидба реком Spree туристичким бродићем којим, поред већ низа наведених јавних објеката (али сада из другог угла), пролазите поред многих пословних,

